

Пашкуда Т. В.
кандидат економічних наук, старший викладач
Черненко А. В.
студент
Державний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна

РЕГУЛЮВАННЯ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА НА РИНКУ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ

Ринок транспортних послуг в Україні представлений: автомобільним, водним, авіаційним, залізничним, трубопровідним транспортом. Він є одним з найважливішим в економічному житті країни. Ринок транспортних послуг забезпечує перевезення пасажирів, здійснює рух продукції зі сфери виробництва до сфери обігу, забезпечує конкуренцію і свободу економічної діяльності. У січні-березні 2021 року пасажирообіг підприємств транспорту становив 12,3 млрд. пас. км., або 64,7% порівняно з січнем-березнем 2020 р. Послугами пасажирського транспорту скористалося 624,0 млн пасажирів (69,5% від обсягу січня-березня 2020 р). У січні-березні 2021 р. вантажообіг підприємств транспорту становив 64,4 млрд. ткм., або 94,1% порівняно з січнем-березнем 2020 р. Підприємствами транспорту перевезено 135,3 млн. т. вантажів (96,4% від обсягу січня-березня 2020 р) [1].

Вторгнення російської федерації на території нашої країни, призупинили діяльність деяких видів транспорту, незважаючи на це органи державної влади запроваджують оптимальні умови для функціонування транспортного сектору, під час воєнного стану. Так в усіх сферах транспортних послуг створено першочергові заходи для ефективного функціонування та надання транспортних послуг. Метою цих заходів є полегшення внутрішніх та міжнародних перевезень пасажирів та вантажів.

Ринок залізничних перевезень є суб'єктом природньої монополії. Пасажирські та вантажні перевезення здійснює АТ «Укрзалізниця», пасажирські перевезення також почало здійснювати підприємство «Інтерсіті». Діяльність цих двох підприємств утворює конкуренцію на ринку залізничних перевезень. Розвиток конкуренції на цьому ринку позитивно вплине на економічне, соціальне життя країни. Це дасть змогу зменшити порушення на цьому ринку, а для споживачів покращити умови перевезення.

Ринок авіаційних перевезень за кількістю суб'єктів є олігопольним. На цьому ринку вантажні та пасажирські перевезення здійснюють близько трьох десятків вітчизняних авіакомпаній. Також до олігопольного ринку відноситься водний транспорт. Морський транспорт є багатофункціональною структурою і здійснює, як вантажні перевезення, так і попитом користуються пасажирські перевезення у цій сфері.

Ринок автомобільних перевезень є монополізованим, на цьому ринку однією й тією ж послугою користуються більшість покупців, а представлена вона

багатьма продавцями. Між продавцями існує конкуренція, що повною мірою впливає на якість послуг.

Основними проблемами з якими стискається ринок транспортних послуг є:

- нерівномірний розвиток різних видів транспорту;
- відсутність конкуренції на деяких ринках;
- високий ступінь зносу основного капіталу;
- застарілі технічні обладнання та автопарк на деяких ринках транспортних послуг;

– високій ступінь монополізації виробників транспортних послуг.

Тому необхідно впроваджувати шляхи усунення даних проблем для подальшого ефективного розвитку ринку транспортних послуг. Антимонопольний комітет України приділяє належну увагу регулюванню ринку транспортних послуг. Відсутність конкуренції на цьому ринку несе за собою ряд економічних проблем, саме тому ринки транспортних послуг є одними з найважливіших у роботі Антимонопольного комітету. Регулювання конкурентного середовища на ринку транспортних послуг здійснюється Законом України «Про захист економічної конкуренції». Цей Закон регулює всі види порушення, які можуть відбуватися на ринку транспортних послуг, а саме: зловживання монополічним домінуючим становищем; антиконкурентні дії; перешкоджання роботі підприємств; встановлення бар'єрів доступу на ринок. Проаналізувавши звіт Комітету за 2021 рік найбільше порушень виявлено у сферах діяльності морських портів та вантажних залізничних перевезень. Тому основними напрямками діяльності Комітету у цих сферах є надання адвокатування та припинення порушень конкурентного законодавства, зокрема з припинення антиконкурентних дій і бездіяльності органів влади та зловживання монополічним становищем підприємствами.

АТ «Укрзалізниця» залишається єдиним перевізником залізничними коліями загального користування на території України, що створює можливість зловживанням монополічним становищем. Тому комітет своїми діями намагається скоротити скарги та заяви. Так у 2021 році важливе значення мало завершення судового оскарження про порушення законодавства про захист економічної конкуренції Акціонерним товариством «Укрзалізниця». Зміст справи полягав у тому що АТ «Укрзалізниця» зловживала монополічним (домінуючим) становищем на ринку перевезень вантажів залізничним транспортом, що призвело або може призвести до недопущення, усунення або обмеження конкуренції на ринку, Комітетом було досліджено та проаналізовано належним чином справу внаслідок чого на АТ «Укрзалізниця» було накладено штраф. Також цим рішенням Комітет захистив права вантажовідправників та вантажоотримувачів та відновив рівні умови конкуренції на ринку перевезення залізничним транспортом. Завдяки вдалим та ефективним діям у сфері вантажних перевезень у 2021 році до Комітету надійшло менше скарг та заяв. Так зменшення скарг у сфері залізничного транспорту дало можливість приділити належну увагу у сфері діяльності морських портів. Міністерство інфраструктури України виконує регуляторні функції, сприяє розвитку конкуренції та зобов'язане не вчиняти будь-яких неправомірних дій. Таким

чином конкурентне законодавства було порушено у портовій сфері де міністерство стало основним об'єктом заяви. До Комітету надійшла заява про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, справа полягала у бездіяльності органу влади, що призвело до недопущення конкуренції на ринку лоцманських послуг. За результатом розгляду справи виявилось, що Міністерство інфраструктури не мало нормативно-правових актів до вимог Кодексу торговельного мореплавства, що призвело до дискримінації суб'єктів господарювання за формою власності. Висновки Комітету полягали у тому щоб Міністерство інфраструктури припинило своє правопорушення та узгодило власні нормативно-правові акти.

Розслідування справ також відбувалось і на ринку авіаційних перевезень. А саме справа, яка надійшла до АМКУ полягала у антиконкурентних діях Міністерства інфраструктури України. Було затверджено наказ «Про встановлення ставок плати за послуги з аеронавігаційного обслуговування повітряних суден у повітряному просторі України», положення якого ставило аеропорт «Бориспіль» у вище становище порівняно з іншими аеропортами України. Комітетом було надано рекомендації для Міністерства інфраструктури.

Щоб підвищити конкурентоспроможність на ринку транспортних послуг необхідно:

- перегляд правових основ ринку транспортних послуг;
- запобігання недобросовісної конкуренції;
- належним чином слідкувати за монопольними ринками;
- створення сприятливих умов для роботи перевізників;
- забезпечення інформаційною системою про рух громадського транспорту.

Отже, транспорт – одна з найважливіших складових економічної системи країни, тому регулювання конкурентного середовища є необхідним на цьому ринку. Зменшення порушень у цій сфері, вплине позитивно на економічне становище країни. вдосконалення конкурентоспроможності ринку транспортних послуг дасть змогу покращувати умови надання транспортних послуг.

Література:

1. Державна служба статистики України. Режим доступу: URL: www.ukrstat.gov.ua.

2. Про захист економічної конкуренції: закон України. Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.